

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr pentru fie-care publicare.

Sibiu, 3 Iunie, 1885.

Mâne se întrunesc sinodul nostru archidiecean în sesiune extraordinară. Suprema autoritate bisericească în archidiecea noastră va decide definitiv în cestiunea pentru care ea este convocată pe ziua de mâne.

Icoana bisericii noastre ne strălucesc înaintea ochilor minții noastre în aceste zile de grea cercare pentru noi români.

Persecuțiuni au fost soarta bisericii îndată după întemeierea ei. „Și va fi în ziua aceea, tot cel ce ve va ucide pre voi i se va părea ca aduce jertfă lui Dumnezeu,” a dis dumneșcul ei întemeietor. Așa a fost în primele zile ale creștinătății, așa în veacurile următoare, așa în zilele noastre, și dacă e permisă tragerea de concluziuni pentru viitoriu pe basa bogatului trecut de persecuțiuni, tot masteră va fi soarta bisericii noastre și de aci înainte.

Zilele de persecuțiune de odinioară se repetesc și acum, și dacă cele ale persecuțiunii de aci diferesc în formă de cele de odinioară, această împregiurare se justifică cu civilizațiunea de astăzi, care nu mai permite aplicarea drasticelor mijloace de odinioară.

În momente de suferințe se desbracă omul de partea sa cea lumească, și inima, curată ca lumina soarelui, intră în toate drepturile sale. E bine să se scie aceasta, și îndoit e bine să se scie aceasta pentru noi, cari avem a ne înțelege ca să nu greșim, și tari în credință, că Dumnezeu părinților noștri va lumina ochii minții și ai inimei noastre, ne revocăm în memorie trecutul nostru ca biserică, și din suferințele din trecut învățăm a răbda și a fi precauți, precauți, până unde numai ne va permite demnitatea noastră națională-bisericească.

Legala reprezentanță a bisericii noastre și va da mâne seama despre ceea ce este de făcut. Va medita cu considerare la trecutul bisericii, va lua în dreaptă considerare starea de lucruri așa după cum este, și nu după cum ar trebui să fie, se va cumpăni bine între aceea ce trebuie să facem, și ceea ce am putea să facem, cu un cuvânt sinodul nostru extraordinar va lua la serioasă revistă actuala stare a bisericii noastre, încât privesc cestiunea ajutoriului de stat.

Tot ce archidiecea noastră are mai bun, va contribui la soluțiunea precugetată a cestiunii de care ne ocupăm. Capacitatea, bogăția inimei românesci, experiența de deci de ani pe terenul bisericesc,

toate vor da mâna în ferirea bisericii de loviri și mai mari ca până acum.

Ca și în timpurile de odinioară biserica a apelat la credincioșii sei fii sufletesci, la reprența sa legală, fără de cari autoritățile administrative nu s'au putut pronunța în nici o direcțiune. Așa a făcut biserica noastră când a avut și momente fericite în viața sa, așa face și acum, când apăsările încep a lua forme tot mai concrete.

Laolaltă s'au bucurat credincioșii bisericii noastre, când au avut de cesă se bucură, laolaltă se vor sfătui, și vor afla adevărata cale, pe care mergând, nu vom simți doară cu atâta asprime vitregitatea, cu care suntem tractați.

În amărăciunea noastră vom fi conduși numai de partea cea bună adusă cu noi. Aceasta este credința noastră, și noi persistăm a trăi în această credință spre a avea la urma urmelor cel puțin mângăierea, că am lucrat cu toții fără preocupățiuni, fără patimă, am lucrat cu inima deschisă. Și dacă va fi să lucrăm astfel, dacă va fi să avem mângăierea că numai interesul bisericii ne zace înaintea ochilor, atunci ne vom informa esact despre adevărata stare a lucrurilor, și nu vom considera modul tendențios, cu care unele dintre diarele noastre tractează această cestiune și o tractează cu scop vedit unele pentru a discredita pre archiereul nostru, ear altele pentru a trage pre preoții noștri la sânta unire.

Ne vom informa esact despre starea lucrului spre a putea lucra cu inima curată și spre a putea dice diarelor noastre cu tendințe vedită: Lăsați-ve de această meserie, căci prin ea nici un bine nu faceți causei, pentru care înveninați inima bietului popor român.

În cele din urmă noi vom fi oameni serioși și cu demnitate și nu ne vom espune desprețului lumii. Nu cred că în statul nostru pe baza legilor actuale și între împregiurările de astăzi se vor fi aflând mulți ortodocsi de părerea pretinsului „fii credincios și învăpăiat apărător al instituțiunilor bisericești gr. or. române, care și-a depus vâpaia focului seu în coloanele surorii dela Brașov, și mai ales, cunoscând cineva starea lucrurilor, s'ar espune la calea recomandată la încheierea articolului ortodocsului învăpăiat.

Vom fi oameni serioși și ne vom purta cu demnitate.

Urmeze apoi ori ce va urma noi ne vom sci cu conștiința liniscită, și acoperiți înaintea oamenilor, și înaintea lui Dumnezeu.

Așa credem noi, aceasta este convingerea noastră, și în această convingere salutăm din inimă pre

membrii sinodului nostru adunați în sesiune extraordinară.

Revista politică.

În Anglia a erupt o crisă ministerială. Din un obiect de tot neînsemnat, (accisul asupra beuturilor spirtoase) s'a născut o discusie infocată în cameră, ministerul a rămas în minoritate și Gladstone a în-sinuat repășirea ministeriului.

După scirile de până acum, regina a primit demisiunea dlui Gladstone și a însărcinat pre Salisbury cu compunerea unui ministeriu conservator.

Nu este fără interes a aminti la acest loc în legătură cu căderea liberalilor în Englitera starea lucrurilor în România. De vre-o 2 ani începând deodată cu slăbirea bătrenului Rozetti a slăbit și în România disciplina în partida liberală. Diarele din opoziție aduc și de aci cele mai grave învinuiri despre volnicia organelor administrative și judecătorești. În cele din urmă lucrurile au trebuit să se înăsprească.

Se anunță adevă că la redacțiunea diariului „Romanul” se va ținea o mare conferență politică, la care vor lua parte amicii politici ai fostului conducător de partidă Rozettii, mai mulți deputați, și vor discuta starea politică a țerei.

Acestei sciri a premers următorul manifest al domnului Dumitru Brătianu publicat în „Adevărul” și adresat coroanei. Dl Dumitru Brătianu este fratele dlui Ioan Brătianu, a fost president la cameră, și astăzi încă se mai ține că este liberal.

Eată manifestul domnului Dumitru Brătianu: S'a dis că eu și grupul meu n'avem un program, că programul dela Mazar-Pașa nu este îndestulător, că fie-ce grup politic trebuie să aibă programul seu în care să se arate tot în toate amănuntele ca într'un program de școală. Mai întâiu, eu nu am un grup al meu, nici aparțin vre-unui grup. Departe de a face un grup în deosebi, vîd cu durere înmulțindu-se la noi grupurile politice; căci înmulțirea lor este un rău simptom, o probă de slăbiciune, de decădere, de descompunere a partidelor. Nu prin desagregațiuni, ci prin agregățiuni se măresc și se întăresc partidele. Cristalizarea ori-cărei formațiuni, care se face în condițiuni normale, trebuie să aibă aceleleași prismuri. Nu am angajamente luate cu nici un grup. Nu ascult decât de ceea-ce cred că este glasul țării: numai cătră ea me simț angajat. Eu fac, precum totdeauna am făcut, parte din partidul-liberal-național care, în aprecierea mea, îmbrățișează marea majoritate a poporului român. Aceasta nu me împedecă de a avea amicie pentru oamenii de bine din toate pdrtidele. Oamenii ne-

FOIȚA.

Curierul Literar.

Sumar: Documentele istorice române. Starea în care se găsesc cele mai multe dintr'ensele. Cele ce fac ungerii în această privința și cele ce ar trebui să facem noi. — Înființarea unei „Societăți pentru istoria Patriei române.” — *La Revue du Monde Latin*: studiile dlui Jules Blancard asupra lui Mavrocordat și Coletti.

Vorbiam săptămăna trecută de cartea părintelui Nilles, adevă de documentele publicate de învătutul profesor de Innsbruck, și de interesul istoricilor români ale cunoasce și consulta.

Documente istorice, privitoare la istoria noastră națională! Câte și câte nu sunt, unele cunoscute, altele necunoscute, toate răspândite în patru părți de lume, și anume pe acolo pe unde cea mai vagabundă imaginațiune nu le-ar ghici vre-odată. Întemplantarea care ne-a servit până acum și care, poate, ne va servi și de aci înainte; indicațiunile date de învățații streini cari, căutând de ale lor, au dat și preste ale noastre; iubirea cător-va foarte puțin din învățații noștri pentru vechile documente din țeară și din afară; — eată ceea-ce ne a procurat până acum

bruma de documente ce cunoascem, și din care brumă o mică parte sunt la îndemână studiosilor. Încolo nimic; chaosul său necunoscutul.

Ce facem noi pentru a scăpa documentele care mai sunt încă în mâni inconșiente de o definitivă perđare? Cum am găsit noi cu cale a opri pe cutare sau cutare băcan sau alt industrial a nu-și mai înfășura măslinile ori împacheta ațica în documente istorice vîndute cu ocaua prin orașele provinciale ale României și ale Transilvaniei?

E de pomină scenele, faptele, sacrilegiile cari se petrec cu astfel de prețioase documente, pe care o altă țeară, cu mai multă grijă de tesaurile ei istorice, le-ar așeza în bogate rafturi de bine păzită bibliotecă!

Amicul meu, dl Densușianu, ne povestea mai zilele trecute soarta și neauđitele tribulațiuni ale unui vraf însemnat de documente muntenești, ră-tăcite dela începutul secolului nostru și până astăzi în Transilvania. Rămăseserăm uimiți!

Și să gîndim la chinurile și năpastiele acelor incomparabile capete de operă ale statuarei și gravurei grece din epoca clasică, cari trecură prin ciurul și dirmonul dominațiunei turcesci, pe pămîntul Greciei antice, înainte de a ocupa locul de neîntrecută onoare din museele Londrei, Parisului, Ro-

mei și Vienei. După cum frisele Partheonului și lupta gigantilor dela Pergam, și, dacă voiți un exemplu de al nostru, după cum pietrele cu inscripțiuni și oare-cari statue și monumente din Dobrogea o pă-tiră, în reslătirea veacurilor de barbară și ignoranță dominațiune, din partea atător și atător popoar, — tot astfel bietele documente române pat și vor păți mereu, până când oamenii noștri de carte, oameni cărora conștiința lor, încrederea concetățenilor lor le impun aceasta, se vor hotări să scape bietele hârtii ale strămoșilor de nemernica și nemeritata lor soartă.

Închipuiți-ve durerea unui om care-și dă seama de ce va se dică un act istoric din secolul XVII sau chiar al XVIII, o scrisoare, o țidulă, un revășel din acele timpuri și care, pentru a-l vedea și ceti trebuie să roage pe cutare neguțător să scoată dintr'ensul luminările de seu, ori măslinile, ori găuritul sînge de nouă frați

— Era, lângă Mureș-Vasarhely, ne dicea cu o ciudă pe care o înțelegeam, competintele autor al Revoluțiunii lui Horia, la un orașel aproape, la Regin, o sumă de documente muntenești ce mi se semnalaseră de un membru al societății istoricii ungare, — căci ungerii au societate istorică pentru culegerea și publicarea documentelor istorice. —

cinstiți, falși, sau cari și astăzi voiesc să aducă prin streini schimbări în țeara lor, sunt singurii români cu cari nu pot simpatiza, ori care ar fi partidul ce ar avea nenorocirea să-i posedeze.

În ceea ce privește programele, țeara este sântulă de programe. Ea numai crede într'ensele. Colectivistii, și ei au un program destul de frumos și sunt gata al mai împodobi cu toate îmbunătățirile, cu toate reformele ce li se cere; cei cari nu au de gând să-și ție promisiunile, aceia promit mei lesne și mai mult. Eu unul numai amintesc aici nici programul dela Mazar-Paşa. Programul meu ca om este întreaga mea viață publică și privată; ca român, doresc ca țeara mea să fie cea mai morală, cea mai cultă, cea mai avută, cea mai tare, din toate țările, doresc ca ea să devie cel mai mare, întâiul Imperiu al lumii; ca cetățean care am datorii și drepturi civice și politice, programul meu este constituțiunea și toate legile existente, pe care țeara, prin reprezentanții sei liber aleși, le va complecta și îmbunătăți treptat după putință. Avem dar toți cetățenii datoria și dreptul că cerem și să dobândim stricată observare a constituțiunii și a tuturor legilor de cătră toți. Odată această cerere satisfăcută, vom avisa la mijloacele cele mai nemerite pentru a nu mai cădea în păcatele trecutului și a face și la noi cu puțință respectul legii, libertatea în alegeri, justiția, ordinea, progresul. Trebuie să intrăm în lege, să reluăm posesiune de drepturile noastre, trebuie să fim ca să ne ocupăm apoi de cum am putea fi mai bine în viitor.

Mai nainte de toate, țerei și Coroanei le trebuie un guverner; căci numai guvern nu se poate numi ceea ce avem astăzi, colectivitatea, adică o adunătură de renegații tuturor partidelor, de sperjurii tuturor domniilor cari, la început prin fraudă, mai în urmă prin corupțiune și prin toroare, au usurpat toate puterile statului, s'au compromis țeara și coroana. În afară, prin lipsă de francheță, de demnitate, și de pricepere, ne-au umilit înaintea unora ne-au învrășbit cu alții, și ne-au alienat stima și simpatiile tuturor. În intru lipsa de conștiință, lăcomia, arbitrarul, beția omnipotenței lor a demoralizat, a sărăcit, a esasperat țeara.

Grație acestor mari patrioți și oameni de stat astăzi ne bucurăm de odată de toate avantajele și ale despotismului și ale anarhiei. Și concheranții nostri, pentru a nu le scăpa victima din mână aruncă streinilor tot ce le cer ca să le dea pace, și nu se indeletnicesc decât a slăbi țeara și Coroana și ale deslupi una de alta.

Această stare de lucruri periculoasă, oribilă a dăinuit deja prea mult. Prin mijloace legale, coroana singură o mai poate face să înceteze. Sub regimul actual alegeri nu mai sunt posibile; placă dar maiestăței sale regelui să dea românilor un guvern care să fie fidelă impresiune a simțimentelor regale, și țeara va putea da și ea atunci acelui guvern o reprezentanțiune care să fie adevărata expresiune a voinței sale.

La rândul nostru, să punem toți toată activitatea și toată inima noastră pentru ca coroana și țeara să reea deplină lor libertate de acțiune. Bucurescii și toate reședințele județelor prin petițiuni să aduce cu respect și încredere la cunoștința maiestăței sale regelui dorință profundă, irezistibilă a țerei.

Aceste documente fuseseră prezentate societății, care găsindu-le interesante numai pentru istoria Țerei Românești, nu voise să le cumpere, căci altfel — și sciam și noi aceasta, — și o scie o lume, — societatea ungară pentru istoria patrii nu ar fi esitat un minut a intra în posesiunea lor. Detentorul lor, pe care îl vedui la Regiu îmi spuse cum, de unde și ce fel îi căduseră în mâni nenorocitele și urgisitele documente române, cerându-mi pentru a mi le vinde o sumă însemnată, din care, nici vorbă, după serioase tractative, ar fi lăsat o bună parte. Dar chiar dacă suma s'ar fi redus pe umătate, pe mai puțin de jumătate, de unde parale?

Așa e, ne diceam noi, de unde parale? Ministerul când i se semnalează asemenea documente, răspunde — și cu dreptate — că n'are credite. Academia adauge — tot cu dreptate, — că face cât poate. Ear cel ce le-a găsit rămâne cu cercetarea, găsirea și... zimbrela pe buze. Din când în când se mai gândesce la documentele istorice române, de dănsul găsite, ale căror pagine de hârtie scrisă și nescrisă continuă a procura detentorilor foloase... nu tocmai, ba încă nici de jurământ, în raport cu destinațiunea lor primitivă.

Căci într'adevăr, o români buni și de neam mare, credeți voi că documentul cutare din suta cutare, dat de domnul de atunci și iscălit de oa-

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

Brașov în 2 Iunie, 1885. Domnule Redactor! În Nr. 121 al „Gazetei Transilvaniei” se publică o corespondență din protopopiatul I al Brașovului. Care e tendința acestei corespondențe poate vedea fie-cine, fără ca să aibă cunoștința de daraverile noastre locale.

Correspondentul cearcă a face responsabil pe dl protopop I. Petric despre unele lucruri întâmplate în protopopiatul nostru și îi impută că cu plan a adus acolo lucrurile, unde stau de prezent.

Lucrurile s'au întâmplat de sine, fără ca protopopul să aibă cea mai mică ingerință asupra lor.

Este adevărat ceea ce susține correspondentul, că în urma demisionării dlui Jarca ca deputat protopopesc al comunelor Helchiu și Stupini, protopopul ca să nu rămână aceste comune nerepresentate a rânduit alegere nouă. Ambele comune au ales cu unanimitate pe dl director gimnazial St. Iosif. Sinodul protopopesc din punct de vedere formal n'a vrut să primească această alegere ci a îndatorat pe protopop, ca să dispună a se face o nouă alegere.

Aceasta s'a și întâmplat și lucrurile s'au petrecut în sinodul din 14 Maiu astfel precum le descrie correspondentul. Anume dl Panțu a declarat că în Stupini nu s'a ținut alegere, ear parochul Voina a declarat, că în Helchiu s'au comis ilegalități la alegere; că s'au făcut ingerințe chiar prin unii membri ai sinodului protopresbiterul, ba ce e mai bătătoriu la ochi chiar notarul comunal de naționalitate săsească s'a interesat de această alegere recomandând parochului din Helchiu și altor parochieni alegerea dlui Socaciu; a declarat mai departe părintele Voina că sunt induși în protocolul de alegere oameni cari n'au fost în biserică și a și numit pe țișanul Nistor, care de ani nu părăsece patul din cauza boalei și totuși a votat la alegere. A mai dis părintele Voina și aceea, că după alegere s'au chefuit alegătorii voinicești cu spirit la cărcimă pentru succesul alegerii bând de cinst și ar fi bine să se cerceteze cauza acestei galanterii de a se face cinst cu alegătorii. Abia cu mult necaz s'a primit propunerea, ca și asupra alegerii din Helchiu să se estindă ancheta hotărâtă pentru Stupini.

După ședința sinodului protopresbiteral, presiidiul a predat actele secretariului dlui profesor Bârsan, ca să-și ia notițe pentru formarea protocolului. A doua zi i le-a cerut înapoi, pentru ca să le înregistreze (de oare-ce actele de alegere nici nu le-a putut înregistra, căci protocolul din comuna Helchiu sosise chiar pe când se ținea ședința sinodului protopresbiteral) și de sigur și ca să le predea comisiunei investigatoare, căci așa se și cuvine, ca presiidiul se păstreze actele și să le predea, căci el este responsabil de ele și nu secretarul. Secretariul însă la aceasta cerere răspunde negativ și nu voescă a preda actele dîcînd, că el are să le predea comisiunei investigatoare. După care lege și atribue un secretariu aceasta facultate?

Președintele comisiunei investigatoare cere dela protopop o comitivă cătră parochiile unde avea să se facă investigațiunea. Protopopul răspunde că comitiva cerută e gata a o da, dar de astădată nu poate să o facă căci nu are actele necesari la mână, deoare-ce secretariul sinodului nu voescă a-i preda actele, susținând, că are drept să le rețină

fiind și dănsul în comisiunea investigatoare. La aceasta președintele comisiunei investigatoare răspunde, că actele din cestiune le-a avut și la dsa, dar le-a predat încă în 17 Maiu secretariului, ca în aceea zi la 2 oare să le înapoieze protopresbiterului. Din nou cere protopopul actele dela secretariu, dar în zadar, dl secretariu răspunde că d-lui nu e om șovăitor a dis odată, că nu le dă nici nu le va da. Ei bine! cum se poate numi o astfel de procedură din partea secretariului?

Ce atitudine putea lua protopopul față de o asemenea purtare e greu de calificat? Să recuire poliția spre a-i-le lua (după cum cred că se și cuvenea) nu se potrivea cu spiritul seu iubitor de pace, și prin urmare a arătat comisiunei investigatoare că comitiva cerută nu o poate da fiind împedecată la aceasta de secretariul sinodului, care nu voescă a preda actele necesari și prin urmare trebuie ca și investigațiunea să fie deocamdată împedecată. În fine să vede că comisia investigatoare în ședința sa din 20 Maiu va fi făcut evident dlui secretariu (care totodată era ales ca membru în aceea comisie) care i este datoria și astfel actele cerute i s'a trimis protopopului în 20 Maiu.

Correspondentul din „Gazetă” susține că după predarea actelor s'ar fi ivit altă dificultate, anume că s'ar fi susținut, că cercetarea nu se poate începe, nefiind protocolul în care s'a luat decisiunea de anchetă verificat. Nu sciu cine a susținut aceasta, dar protopopul Petric sigur nu, cu toate că aserțiunea aceea e foarte justă; nici o decisiune n'are valoare până nu e 'protocolul, în care s'a luat aceea decisiune, verificat, dar după cum am dis mai sus protopopul n'a susținut aceasta, ci a raportat comisiunei, că întrând un recurs contra hotărârilor din sinodul din 14 Maiu, a trebuit să aștearnă actele și recursul la Venerabilul Consistoriu. Se miră correspondentul, că de ce nu s'a insinuat acel recurs în ședință? E prescris unde-va aceasta? Se mai întreabă correspondentul, că cum de se poate înainta un recurs, care nu se scie, dacă a fost corect stilisat sau nu? Aceasta nu-i stă în drept correspondentului a pretinde ca să cunoască și stilisarea, destul îi este se scie că orice recurs trebuie înaintat.

Susține correspondentul, că înțelege ca dl protopop Petric, care are de gând se concureze la protopopiatul I al Brașovului să se intereseze de persoanele, cari au să fie alese ca reprezentanți în sinodul protopopesc. Dar asta numai despre protopopul Petric nu se poate dice. Dlui n'a influențat la sinodul protopopesc nici o alegere și nici nu poate să dica nici preot sau alt cine-va din vre-o comună, că, i s'a recomandat din partei vre-o persoană. Curs liber a lăsat protopopul alegerilor în sinodul protopopesc și a lăsat pre alții să-și facă mendrele după plac. Dacă dsa voescă a concura la protopopiat, apoi aceasta nu face bizuit pe grația unora și altora, nu umblă a-și câștiga partizani, ci o face basat pe meritele, ce și le-a câștigat pentru scoală și biserică în serviciul seu de aproape 50 de ani ca paroch și protopop. Cât despre ferbere, ce și închipuesce dl correspondent a fi în protopopiatul I al Brașovului apoi bun e D Țeu a început a ploua și le va potoli ferberea celor înferbântați. X.

Varietăți.

* (Convocare.) Onorații membri, cari compun comitetul central al reuniunei învățătorilor gr,

menii cei cu vață ai Țerei, merită oare să înfășoare cele 75 de dramuri „de zahăr tos” vândute pe 35 de centime stimabilului țercovnic dela Sf. Ilie al orașului cutare?

În Franția, socoteala hăinarului și spălătoresei lui La Bruyère sunt în nu sciu ce bibliotecă cu sfințenia păstrate, ear în România cutare chrisov al lui Matei-Basarab sau cutare condică sau document mănăstiresc muceșesce în cine scie ce pimiță. — Diferința de climă și latitudine se fie cauza astei piramidale deosebiri, ori numai și numai binecuvântata fire română a cărei nepăsare n'are egal decât în țările unde soarele înmoai și lăngeșcesce activitatea umană?

E de spaimă!

Și notați că nu încetăm de a fi Belgia Orientului, poporul care dă razna într'un suflet spre civilizațiune, spre progres, spre țetera țetera etc., etc. Nu uitați că nu încetăm de a numi și de a auzi cu gudurătoare plăcere cum ne numesc alți, poporul menit a-și lumina vecini din întunecatul Oriente. S'ar crede că avem un mandat încredințat de Europa pentru a altoi sciința impregiurului nostru. A! cum o altoim, cum o altoim! Ne îndeplinim mandatul, cum și-l îndeplinesc deputații oare-căror țeri pe acela primit dela candidați lor alegători.

Ei bine, noi civilisatori Orientului, noi cari ca acei antici *cursores*, trecem facla sciinței altor popoare vecine, noi n'avem încă o societate pentru istoria patriei, noi nu dăm, într'u nimic, cel puțin atențiunea noastră acelor cercetători cari cu chin cu vai, cu trepădare obositoare și cu multe necazuri, reușesc a stringe și a publica un număr mai mic sau mai mare de documente. Ce-ți, ce ne, ce ve pasă! cuvântul admirabil a cărui rostire ne desbracă de toate responsabilitățile prezente și viitoare.

Avem societăți de toate soiurile, unele cari probează până la evidență că suntem civilizați până sub unghia, alte cari sunt ca să fie; întruniri, consfătuiri, procesiuni, sărbători și baluri; nimic nu ne lipsește. Streinul care ne-ar privi pe de asupra ne-ar da cu ochi închiși prevetul cel mult plăcut nouă, de Belgia a Orientului.

Dar dacă și el ca și unii din noi cari pătrundem ceva mai afund starea reală a lucrurilor, ar avea curagiul să se uite lung, să descoasă acele albe și primitive cusături ale togei în care ne drapăm cu mândria, dacă streinul ne-ar vedea mai de aproape de câte ori n'ar esclama și dănsul ca odinioară Cicerone la Roma, în timpul conspirațiunei lui Catilina: *intus est equus trojanus!*

(Va urma.)

or. români din districtul Făgăraşului anume: Nicolau D. Mircea, adm. prot. în Cohalm, Vincentiu Grama, paroch în Riusior, Nicolae Moldovan, paroch în Verd, Ioan Popescu, învăţătoriu în Mateiaş, Nicolae Ludu, învăţătoriu în Beclean, Lazar Comşa, învăţătoriu în Mândra, Ioan Bonea învăţătoriu în Cincul mare, Ioan Roşca, învăţătoriu în Şulumberg, Iacob Oana, învăţătoriu în Părău şi Petru Marhao învăţătoriu în Galaţi, în sensul §. 18 din statutele reuniunii sunt prin aceasta convocaţi a lua parte la şedinţa ordinară, carea va avea loc Vineri în 7/19 Iunie a. c. la 10 oare dimineaţa în odaia de învăţământ a scoalei elementare gr. or. din Făgăraş.

Obiectele de pertractat sunt:

Deliberarea şi deciderea asupra propunerilor din adunările despărţemintelor tractuali, eventual aprobarea rapoartelor şi protocoalelor adunărilor tractuali din anul acesta.

Cestiunea încasării tacselor restante prin oficiile protopresbiterale şi raportul cassariului.

Cestiunea înmulţirii bibliotecii reuniunii şi raportul bibliotecariului.

Luarea la cunoştinţă a dispoziţiunilor hârtiei consistoriale Nr. 4574/1884 Scol. în urma aprobării întregii activităţi a reuniunii noastre din anul trecut.

Cestiunea administrării tacselor încassate prin cassarii despărţemintelor.

Curenţii şi propuneri.

Făgăraş, 29 Maiu 1885 st. v.

Nicolau Aron,
vpresedinte.

Ioan Capătă,
secretariu.

* (Eскурsiune în pădure.) Scoalele noastre din Sibiu alaltăieri şi eri au avut sărbătoare. Duminecă au avut petrecerea de vară scoalele noastre populare de aici — Sibiu cetate şi suburbu, ear eri scoala română de fete din Sibiu.

Timpu a fost foarte frumos, şi mare, de tot mare bucuria şi plăcerea băeţilor şi băetelor, nu mai puţin cea a părinţilor şi a învăţătorilor.

Seara târziu s'au întors copii cu ai lor acasă, satisfăcuţi, că mult doritul mai al a reeşit bine şi în Iunie.

* (Procesul Kleeberg-Marlin.) Sensaţionalul proces al acestor tineri ucigaşi s'a terminat astăzi prin spânzurarea lor.

Eri la oarele 6½ li s'a cetit sentenţa de moarte, şi astăzi la 7 fură executată.

S'au stins două vieţi de oameni tineri — copii i-am potea numi, s'au stins în mâinile călului şi sub ochii judecătorului chemat a executa legea, care pentru moarte de om, pretinde şi ca moarte de om. Pentru viaţa celui ucis legea pretinde viaţa ucigătorului, şi noi cu oare-care rezervă trebuie să constatăm că secolul nostru încă n'au ajuns până la stergerea pedepsei cu moarte.

A fost îngroşătoriu momentul publicării sentenţei. Afară la poartă o companie de cătane sta cu arma la picior, în curtea tribunalului 2 trăsuri spre a duce pre tinerii delincuenţi la închisoare, unde au a-şi da sufletul, în sala tribunalului o mulţime de oameni.

Din partea tribunalului au fost domnii: Székács, president, Roşca şi Hatfaludi asesor, Dr. Haupt notariu Szabó procuror, Dr. König şi Dr. Filep, medici judecătoreşti, apoi domnii Dr. Sentz şi Dr. Fölkl ca apărători.

La audul sentenţei Kleeberg cel mai voinicos a cădut frânt de durere, ear Marlin stătea tăcut şi privea în sine ca un smintit. Sdrobirea lui Kleeberg se esplică uşor dacă vom considera, că el spera mult în agrafiare.

Despre momentele executării nu mai vorbim.

* (Generalul Grant.) Generalul Grant, care după medicii din America trebuia să moară şi până acum să fie şi înmormântat, de câte-va zile este mai bine şi se speră însănătoşirea lui complectă.

Deja a început să iasă din casă acompaniat de fiu-seu şi de fidelul servitor negru ce îl are.

Între alte particularităţi ale vieţii acestui ilustru bărbat, va fi şi aceasta că el, a avut avantajul de a-şi mai vedea încă trăind cele mai magnifice necrologii apărute în ziua aniversării asasinatului lui Abraham Lincoln, şi în care generalul Grant era condamnat de medici ca să moară.

Unii dintre compatrioţii răutăcioşi ai lui Grant, susţin că boala lui a fost o curată comedie.

* (O anecdotă în privinţa lui Victor Hugo.) Era în 1828 după ce se jucase „Hernani“ Victor Hugo făcu o escursiune în Bretania şi în Normandia.

Pe drumul dela Rouen, aflându-se în diligenţă începu să vorbească cu un călătoriu.

— Domnule, şi se călătorul, sunt magistrat la Rouen, dar dta vii dela Paris şi-a trebuit să audu vorbindu-se de „Hernani.“

— Da, răspunse Victor Hugo.

— Nu este aşa că este o piesă absurdă?

— Poate că aveţi cuvânt.

Şi convorbirea urmă. Magistratul dechiară că unul din amicii lui întâlnise pe Victor Hugo pe jumătate beat şi că în fie-care seară trebuia să-l ducă pe braţe acasă; când un om bea preste măsură, nu poate să producă de cât opere absurde.

— Neapărat, răspunse Victor Hngo cu un ton convins.

Sosiră la Rouen şi se coborîră la acelaşi hotel; chelnerul aduce registrul de călători şi magistratul, curios de-a cunoaşte numele tovarăşului seu de călătorie, cetesce pe deasupra umărului seu: „Victor Hugo.“

— Pot să ştiu şi numele dtale? întrebă poetul dându-i condeilul.

Magistratul se făcu roşu ca un rac şi grăbi să plece.

* (Căsătoria presidentului Barios.) — Un diar american dă detalii curioase asupra căsătoriei fostului preşedinte al Guatemalei, generalul Barios, care a perit acum câte-va săptămâni, pe când voia să reunească sub dictatura sa republicele Americii centrale.

Acum câţi-va ani, Barios călătorind spre un oraş al Guatemalei, fu găsdit în casa unui negustor notabil. Fiica acelui negustor făcu o atât de profundă impresiune asupra generalului, încât fiind veduv, el hotărî a o lua de soţie.

Şi anunţă părintelui proiectul seu: „dar i dişe el, fiica dtale e prea ténără şi inexperimentată. Trebuie s'o plasezi pentru doi ani într'un pension unde să înveţe limba engleză, franceză şi musica: în acest timp fata va fi în stare a se presenta în otelul preşidenţial, şi eu îi voi cere mâna în mod oficial.“

Această propunere, nu fu primită cu entusiasm din partea comerciantului, dar după insistenţele generalului trebui să se decidă a reface educaţia fie-şi.

După expirarea celor doi ani Barios voi să-şi ţină cuvântul, dar fata răspunsese că ea nu înţelege a i se impune un bărbat fie chiar preşedintele Republicei, tată-seu fu de părerea ei. Dar aceasta hotărîre, cauză pierderea lui, căci dictatorul puse de-l arestă, confiscându-i şi averea în profitul tesaurului public şi în acelaş timp fu condamnat a lucra la drumurile publice. Pentru a-l scăpa fie-sa fu silită a ceda.

Imediat căsătoria fiind contractată, neguţătorul fu pus în libertate şi tesaurul public îi restituî averile.

De altmintrelea Barios se arată pe atât de bun bărbat pe cât fusese de brutal ca logodnic. El dete nenumărate cadouri nevesti-si şi pentru a-i asigura existenţa, în casul când ar fi resturnat dela putere, îi cumpără o casă la New-York şi depuse în numele ei aproape 500,000 dolari la un bancher din Statele-Unite.

* (Câteva înmormântări memorabile la Paris. — Funerariile naţionale făcute lui Victor Hugo au dat ideea lui „Conhomme Nox“ din *L'Echo de Paris* de a reaminti înmormântările cele mai însemnate din secolul acesta cari s'au făcut la Paris.

Printre cele mai memorabile, dişe el, vom cita înmormântarea generarelui Foy, care s'a făcut la 28 Novembre 1825. Cu toate că era o ploaie îndestul de rece, mulţimea se grămădise atât de mult pe strade încât cortegiul funebru, plecat la oara 1 dela biserica Notre-Drame-de-Lorette, nu ajunse la Pére-Lachaise decât la oarele 6.

Cosciugul era dus de tineri cari reclamasera aceasta onoare pentru a aduce omagiu soldatului şi marelui orator.

Generarele Foy era foarte poporal, o subscripţiune ce se deschise pentru a-i ridica un monument, adună în şese luni peste şese milioane de franci. În capul listei se afla ducele d'Orleans, cu zece mii de franci; Casimir Perier, cu aceeaşi sumă; şi Laffite, cu cincişeci mii de franci.

La 5 Iunie 1832 se făcu înmormântarea generarelui Lamerque.

Aceasta înmormântare a lăsat o suvenir în istorie din cauza gravelor evenimenete ce o însoţiră.

Cortegiulu n'apucă să plece şi mai mulţi indivişi căutară a face turburări. Trebuî a se face o şarje pentru a lăsa loc liber cortegiului.

La podul Austerlitz era o estradă împodobită cu covoare şi drapele; aci trebuiau să rostească mai multe discursuri.

Ceremonia încă nu se sfârşise, când mai multe bande de indivişi, purtând drapele roşii, puseră din nou mâna pe carul funebru şi voiră să-l ducă la Pantheon; ei vociferau şi strigau: „Libertatea sau moartea!“ Trebuî să intervină garda pentru a-i împrăştia.

La o distanţă oare-care pe bulevardul Bourdon, resvrătorii traseră mai multe focuri asupra unui regiment de dragoni. Acestia ripostară şi omorîră pe agresori.

Semnalul fu dat; se ridicară baricade şi panica se întinse în tot Parisul.

Astfel începî mişcarea din 1832. La înmormântarea generarelui Lamarque fură omorîte două sute persoane şi şese sute rănite.

După duoi ani, se făcu înmormântarea generarelui Lafayette. În public se răspândi sgomotul că are să se întemple turburări, dar nu fură de cât numai câte-va incidente.

Era atâta lume pe bulevarde şi atâta imbulzeală încât la un mare număr de persoane le-au venit rău şi a cădut jos. Pe bulevardul St.-Martin, în momentul când trecea convoiul, un individ ce se afla urcat într'un copac, a cădut jos rupându-se o cracă cu dînsul. Femeile începură să ţipe şi o mişcare se produse în mulţime. Cei cari nu veduseră ce se întimplase, credură că a început turburările. Un mare număr de persoane înspăimântate se împingea unele pe altele şi năvăliră în prăvălii, spărgând la cele mai multe din ele uşile şi ferestrele.

Cu ocasiunea morţii lui Beranger, în 1857, guvernul imperial fu încunoscîntat că erea să se organizeze în ziua înmormântării o manifestaţiune. Se luară toate măsurile pentru a o împedeca.

La 16 Iuliu 1857, prefectul de poliţie Pietri afişă o proclamaţiune pentru a sfătui pe popor să fie liniştit. Toate măsurile luate fură de prisos, căci nimeni nu se gândi a turbura doliul public. Convoiu pleacă dela biserica Sf. Elisabeta la Pére-Lachaise între două şiruri de soldaţi. O mulţime imensă se afla pe tot percursul, fără a mai vorbi de numărul cel mare al persoanelor cari urma cortegiul.

Bibliografie.

„Gramatica limbei maghiare“

este numele unei cărţi noae apărută nu de mult la Sibiu, în tipografia archidieceasană. Autorii ei sunt Dr. Ioan Crişan şi Nicolau Putnok — cest din urmă prea-bine cunoscut publicului român prin abecedarele sale române maghiare introduse în scoalele populare din archidieceasă, cartea e tipărită pre 11 coale format octav mare — hârtia velină, litere cicerone mărunt — şi întocmită ca „curs practic pentru scoalele secundarii, preparandii şi mai ales pentru privaţi — şi costă 1 fl. valuta austriacă.

Îndată ce întocmirea cărţii e de aşa ca să se introducă în scolile medii şi în preparandii — e bine că cartea se o facem cunoscută publicului român şi în special, să tragem atenţiunea organelor noastre scolare asupra ei.

Dacă cetesce omul cu atenţiune de critic prefaţa — numai decât vede că are de a face cu băbaţi de specialitate, cari după esperinţele de profesori făcute unul în seminariul nostru „andreiian;“ celalt la gimnasiul reg. de stat din Sibiu s'au decis a abandona sistema veche ruginită, după care în fie-care gramatică se luau parte de parte a vorbirei în un fir chronologic ca cele 10 porunci, şi era vai de elevul ce smintea dela articol până la interjecţiune rëndul în care erau numerisate părţile vorbirei.

Prefaţa deci ne spune, că domnii autori sunt băbaţi — cari şi promet un renume frumos în literatura pedagogică, şi eu ca recesent — n'am decât să trec la meritul materialului percurs.

Nici în o limbă nu se resbună mai amar neglijenţă de a învăţa bine şi corect pronunţarea ca în limba maghiară. Un om, care a învăţat mai întâiu a traduce şi vorbi ceva unguresce, până nu a învăţat bine a ceti şi pronuncia, va rămânea cu defectul pronunţării rele aproape în toată viaţa sa, de aceea nu este din destul de apreţiat valoarea partiei din cap I. tractată în cei 6 paragrafi, începând cu literile — rostirea lor etc.

Rostirea este ilustrată prin esemple şi asemănări potrivite ca nici în o carte de soiul acesta. Tot asemenea sunt alese bine cuvintele de pronunţat, pre cari elevul dela început le poate afla în lexiconul maghiar-român, afară de: búrók, komló, korom, cari după părerea mea la o eventuală nouă ediţiune ar trebui înlocuite sau cu cuvinte cari se află în lexicon sau apoi induse în lexicon, ca scolarul deja la început când înveţă a rosti cuvintele să scie şi ce înseamnă cuvântul rostit. Se va obiecta, că rostirea cuvintelor nu stă în legătură strinsă cu înţelesul, dar eu în praca mea am esperiat că rostirea şi înţelesul stau în strinsălegătură şi un „ce“ neînţeles se rostesc rău, defectuos, sau scapă iute din memorie.

Spre a-mi dovedi acest assert însuşi domnii autori la §. 4 unde se impart vocalele, în mod tare nimerit să pune deja lîngă cuvântul maghiar cel român, ca să se întipărească bine în memorie şi e bine aşa. Din întreagă partia cap I. singur partea din §. 5 despre ortografia apare ceva cam grea. Modalitatea cu care va tracta profesorul acest §. va înlesni pentru venitor şi greutatea pronunţării şi în legătură cu aceasta şi a scrierei drepte. Încă

o mică observare la cap. I. și încă tocmai la § 1 — despre litere. Ori-cine când va vedea numărul cel mare de 38 — indigat pentru literile din alfabetul maghiar, va fi cuprins ca începător de un oarecare resimț. Eu aș fi înlocuit acest §. cu acesta „Alfabetul limbei maghiare e tot cel al limbei române, + gy, ly, ny, ty și vocalele ő și ű.”

În sens științific nu e corect, dar în sens practic e foarte corect.

Se va obiecționa, că în limba română avem vocalele derivate, muiarea lui c înainte de e și i pentru cari maghiara are semnele sale — dar cu toate acestea și alte observări cari s'ar putea aduce la acest §. susține părerea mea din punct de vedere al practicabilității, și nici decât §. acesta l'asa întocmit, n'ar fi eschis ca în §. 2 să se tracteze mult de sunete așa după cum sunt tratate foarte nimerit.

Facerea evidentă a împărțirii cuvintelor în ton afund și înalt precum și adăugarea suficelor, la cuvinte până nu le înțeleg — e justificată, pentru că e vorba de cetire și de pronunțare corectă — și dacă a avut loc tractarea cuvintelor compuse, era o lacună a nu se tracta și despre sufice și aplicarea lor. Ocupațiunea dela §. 4 și eratele de îndreptat la același loc — sunt menite a deda deja urechia și ochiul dela început cu aplicarea bună a suficelor, cari joacă un însemnat rol în limba maghiară.

Urmează cap. II. Bucăți de traducere — sau după cum se numesc mai corect, „piese de traducere.”

Deprinderile aceste sunt menite a pune basă la o traducere sigură și corectă din o limbă în altă. Scopul acesta, prin metoda în care sunt tratate piesele e pre deplin ajuns.

Esempiele constatătoare din propusețiuni simple sunt luate din cercul de vedere al școlarilor.

Animalele ce ocur numite, sunt de asemenea dela cunoscut la necunoscut, o viață dovadă că domnii autori sunt pătunși de însemnătatea maximei dela aproape la departe, și nu ar fi stricat, dacă întreaga parte era mai bogată în deprinderi formate cu obiectele din școală și cu cele din casa părintească fără să se fie trecut la Petőfi, Alesandri, Svițera. Resultă deci că deprinderile aceste să le facă profesorul cu elevii sei.

Trecerea dela diceri simple la comparațiune este o idee foarte fericită, folosită de domnii autori. Dispozițiunea aceasta e tare nimerită de a escita în școlar curiositatea de a-și îmbogăți cunoscințele în limba maghiară, prin asemănările între diferitele lucruri, persoane și ființe. Nici un felu de schimbare nu e trecut cu vederea, fără să i se fie dat explicarea prin note. Aici întâlnim ceva nou la noi — și adevărat, că cuvintele nu sunt numite cu înțelesul lor nici înainte nici după piesă. Vor fi oameni să se declare poate nemulțămii cu această dispoziție, pre mine me satisface pre deplin.

Nu e mai greu, ca să vie profesorul în neplăcută poziție — de a nu fi sigur de ceea ce știu sau nu știu elevii sei. Prin aceea, că cuvintele erau puse imediat înainte sau după piesă, de inconvenientul acesta nu scapă nici un profesor, ori cum ar fi combinat. Școlariul știind că are cuvintele dinainte nu se prepară nici când în mod conștient și așa mai târziu, când îi obvin cuvinte percurse înainte, el nu le știe — și e silit a le căuta din nou. Prin această dispoziție cu adevăr invențioasă — domnii autori merită recunoștința oamenilor iubitori de dreptate.

Greutatea ce o ar împingea elevii la început — dacă ea se poate numi greutate, se delată prin o singură indigat la pag. 139 și cele următoare și așa de acolo — chiar și când și-ar uita unul sau altul cuvânt le află cu mare înlesnire.

După ce în cap. II sunt tratate deprinderile despre comparațiune și verbul auxiliar sum — precum și adiectivul ca atribut și ca predicat tot prin propozițiuni corecte, deja întâlnim la pag. 17 prima bucată curentă. Despre însemnătatea bucatilor curente în număr de 22 — voi vorbi la alt loc. Aci o am amintit numai pentru că în un mod tăcend quasi ni se spune că ne aflăm la finea unei partii — și că are să urmeze trecerea la alte părți ale vorbirii, și cum vedem foarte nimerit la numărul. — Eu numărul cardinal l-aș boteza mai bucuros fundamental, căci elevii îl vor ține mai bine în minte. Aceasta însă în treacăt căci se ține de gramatica română și nu de cea maghiară. Despre însemnătatea numărului, nu voi să vorbesc căci scim cu toții deasă întrebuintare a numerilor, de aceea n'ar fi stricat dacă cel puțin pentru fie-care soi de numerele era în loc de una — 3 — 4 piese de traducere. Aceasta chiar și de dragul calculului, care reclamă multă deprindere, cine nu crede convingeșă că românul, care a învățat la școlile germane, face calculul mai bucuros nemțesc, și cine a învățat la cele române numai românește, de ar lucra în ori ce limbă. De interes e nota ce însoțesc partea privitoare la explicarea numărului sin-

gular după numerele și ea e binevenită pentru români cari cad adeseori în eroare de a aplica după numerele numărul plural la substantive — ceea-ce e necorect. Nu de puțin interes este forma posesivă tractată în §. 11. Cele trei deprinderi bine alese și aici dovedesc din destul că domnii autori și-au dat toată năzuința, că aceia cari vor folosi gramatica dlor se-și însușească și în cazul acesta o proprietate exclusivă a limbei maghiare și încă în mod corect. Partia despre numele posesive și declinarea lor dela pagina 25—44 este foarte bogată. Tot ce aș avea de observat aici e că eseemplele în ce privesc limba română nu sunt corecte și alese bine de oare-ce nu s'a aplicat nici un model de substantiv în genul masculin, ci numai de genul feminin și eterogen. Aici se pare că nu s'a ținut cont de limba română de loc. Românul numește suficele din limba maghiară am, em, om, om, și m, meu mea și pentru aim, eim, im, mei, mele. Ochii mei szezmeim, frații mei testvérim. Că dela pag. 25—44 nu s'a putut afla un singur esemplu de genul masculin eu nu înțeleg, dar că ar fi fost necesar — e evident. —

Tot așa aceasta mancată și pentru pluralul, nostri, vostri, lor, ca o urmare a păcatului prim. În legătură cu aceste pronume posesive — sau postpozițiuni posesive s'a tractat și verbul — nekem van, nekem nincs foarte la loc și nici că se poate accepta dela domnii autori altfel — de cât ca să fie practici și să împreune necesariul totdeauna la loc și la timp.

Vine să vorbesc despre a 3-a parte și adevărat despre verb tractat în cap. III dela pag. 45—136. — Cine cunoaște numai în parte limba maghiară nu se va mira, dacă duii autori dedică două părți din gramatică — tractărei verbului și întrebuintărei lui.

Doară nici limbă europeană nu oferă atâtea variațiuni la întrebuintărea verbului ca limba maghiară.

Singur forma hotărâtă și nehotărâtă dau lucru destul nemaghiarului până și le va însuși corect de aceea nu e de așteptat din destul diligența ce și-a pus pre tractarea verbului în toate timpurile și modurile. Dacă ar lipsi notele cele foarte instructive partea întreagă ar rămânea sacă și un ce neînțeles pentru școlar, pe când notele explicative sunt de cea mai mare importanță și chiar și maghiari născuți ar putea să-și i-a gramatica din cestiunea de model, ce privesc aplicarea formei hotărâte și nehotărâte. O deosebită atențiune s'a dat verbelor neregulare și verbelor cari se termină în persoana 3-a din singular pre ik numite în limba maghiară ikesige. Înțreșerea adverbului și a substantivului neregular mû, fû, tû etc. e foarte nemerită în partea această, căci în gramatica anterioară era datina rea, de se tracta substantivul cu toate excepțiunile lui ce avê, aici s'a încungiurât în mod foarte clar și folositoriu.

Tot în aceasta partiă s'au intercalat la § 17 p. 69 suficearea postpozițiunilor și a suficelor ca un ce de tot necesariu — și în legătură cu aceasta prea nemerit întrebuintărea postpozițiunilor cu suficele posesive. Tot ce pot dice despre tractarea verbului e: că cine voese să nu facă erori în conjugarea și aplicarea verbelor neregulare sincopice, potențiale și reflexive să-și ia osteneala a ceti gramatica despre care e vorba.

De interes sunt și formularele de câte-va documente deși nu absolut necesare. Ele pot servi mai mult de orientare oamenilor din viața practică, sunt induse nu strică nimica — cu toate că, ca să ajungă omul în poziție de a face lucrări scripturistice nu e destul după părerea mea numai consumarea materialului acesta, — și apoi — formularele scim, că pre mulți oameni îi duc în eroare unde e vorba de aplicare în pracsă.

Ar rămânea după cum promisesem să vorbesc despre piesele curente.

Eu cred că limba maghiară nu o știe curat și bine acela ce o înțelege, ci o știe atunci când el poate de sine să traducă sau să scrie în aceasta limbă din care motiv, mi s'ar fi părut doară mai potrivite piesele, dacă erau în textul român și erau de a se traduce în limba maghiară.

E mai ușor a traduce din limba necunoscută în cea cunoscută decât viceversa — și așa dacă nu toate piesele cel puțin o parte puteau fi în limba română menite de a se traduce în limba maghiară.

E drept că pentru școlari sau ori-ce alți bărbai erau mai greu de tradus piesele din românește în maghiară, dar greutatea aceea era însoțit după părerea mea de rezultatele cele mai îmbucurătoare.

Tot asemenea fie dis despre lexicon sau dicționar — unde ear ar fi fost de preferit cel român-maghiar și apoi cel maghiar român — deși aci e mai mult o eroare tehnică încât ea vine de a se numi eroare.

Îngrijirea cea mare — ce o au arătat domnii autori față de tipărirea cărței, — legitimează lipsa

tabelei de erate cu toate ca și de aceste sunt așa d. e. pag. 30 curentul nem elég e scris de oaltă pagin 76 verbul nézz în persoana 2 în loc de să veđi e vë vëđi, pag. 22 a föld sokszor kisebb mint a nap, în loc de sokkal — în colo erate de îndreptat n'am aflat.

Am aflat și unele eseemple necorecte. Așa d. e. pag. „Egy gazda mindig egészséges” — nu e la loc, pag. 15 a szerezsenek feketék — negrii sunt negri — poate fi alt cuvânt în loc de szerencsenek — negrii, pag. 49 din deprinderea 16 prima propusețiune poate fi chiar la urmă, căci e greu a traduce după ce abia cunoaște școlariul numeralul, dicerea „Husvétől pünkösdig 50 nap.” Pre pag. 23 din deprinderea 21, dicerea „Ezen kis gyermek szomorú, mivel ez a szép ló nem az övé” — pag. 28 deprinderea 27 „Bécs tele van tudósokkal, iskolákkal es katonákkal — nu corespund realității, căci deși în Viena vor mai fi și alte basaconii. Încolo cartea e preste tot luată foarte prețioasă, nu e scumpă o dovadă că nu materialismul a îndemnat pre on. domnii autor a se apuca de lucru, ci mai mult dorința de a da în mâinile școlarilor din gimnasia nemaghiar o carte folosită și practică de a-și însuși limba maghiară în termin scurt și în mod lesnicios.

Numai puțin e de a se recomanda învățătorilor nostri, preoților și notarilor dela sate cartea din cestiune, ear introducerea ei în școlile medii române sper că o vor reclama chiar și domnii profesorii ca una din cele mai bune metodice cărți de cari dispunem în această materie. În ce privesc reflecșiunile făcute de mine, ele sunt sincere și binevoitoare și dacă vre-o eroare sau poate chiar și nesciință — ar fi în ele, me rog să mi se atribue mai mult puținii mele pracs de fost învățător al limbei maghiare la școlile din Seliște decât de o răutate de care să ne ferească Dđen, unde e vorba de a da diligenței și muncii tributul recunoștinței.

Aiudul mare în Iunie 1885.
Nicolau Ivan,
preot și catechet la gimnasiul superior.

Loterie.

Sâmbăta în 13 Iunie n. 1885.

Timișoara:	29	22	44	21	4
Viena:	48	82	10	29	79

Bursa de Viena și Pesta.

Din 13 Iunie n. 1885.

	Viena	B. pestă
Renta de aur ung. de 6%	5.86	5.85
Galbin	9.87	9.85
Napoleon	60.95	60.90
100 marce nemțesti	124.35	124.35
London (pe poliță de trei luni)		

Nr. 70.

[1028] 2—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia de clasa a III-a Cubleşul-român, protopresbiteratul greco-orient. al Ungurașului, pe lângă încuviințarea consistoriului se escrie concurs pentru întregirea acestei parochii cu următoarele

Emolumente:

1. Casă parochială cu grădină, șură, grașd și alte superedificate.
2. Pământ arătoriu și fână 27 jugere.
3. 59 de zile de lucru cu palmele dela 59 case.
4. Dela 59 de case cucuruz cu grăunțele vici 59.
5. Stola îndatinată și satorită prin sinodul parochial ținut la I-a Februarie 1884, care toate computate la oaltă aduc venitul anual de 320 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceasta parochie se cere a fi clerici absoluți, având a-și subșterne petițiunile instruite în sensul stat. org. subscrisului oficiu protopresbiteral până în 30 de zile dela prima publicare P. u. Hírdalmás.

Fizes-Sântpetru 12 Aprile 1885.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ungurașului.

În conțelegere cu comitetul parochial respectiv:

Petru Roșca,
protopresbiter.

Nr. 190.

[1029] 1—3.

EDICT.

Anna născ. Longhin Catalina din comuna Șugag, protopresbiteratul Sebeșului s'au părăsit cu necredința de 10 ani de zile pe legalul seu soț Ioan Bogdan tot de aci fără a se sci ubicațiunea ei, se citează prin acest edict. ca în termin de 3 luni de zile dela prima publicare să se prezenteze la forul matrimonial subsemnat, căci la din contră procesul urdit de susnumitul ei soț se va decide și în absența ei.

Sebeș în 29 Maiu 1885

Forul matrimonial gr. or.

I. Tipeiu m. p.
protopresbiter.